

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 252/2021-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa družstva **Stavebné bytové družstvo Fil'akovo**, Kalinčiakova 8, Fil'akovo, IČO 30 229 014, zastúpeného advokátskou kanceláriou HUSAR AND PARTNERS S. R. O., Vojenská 14, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ivan Husár, proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 17 Co 36/2019-639 z 30. októbra 2020 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 8. februára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť všeobecnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 14 Ca 1/2018-430 z 3. decembra 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zamietol žalobu [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „žalobkyňa“), ktorá sa ako organizácia kolektívnej správy domáhala na sťažovateľovi zaplata sumy 7 070,07 eur s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia za používanie

audiovizuálnych diel káblovou retransmisiou. Okresný súd dôvodil tým, že žalobkyňa predloženými zmluvami ako listinnými dôkazmi nepreukázala rozsah ňou zastupovaných práv. Podľa jeho názoru žalobkyňa nespravuje práva k audiovizuálnym dielam v prípadoch, keď tieto práva vykonávajú ich autori ako pôvodní nositelia týchto práv, ale výlučne len v prípadoch, keď sú splnené podmienky *ex lege* výkonu autorských práv výrobcom uvedené v § 86 ods. 1 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v platnom znení (ďalej len „autorský zákon“), čo však sťažovateľka predloženými zmluvami nepreukázala. ňou predložené zmluvy súd posúdil ako absolútne neplatné právne úkony v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, keďže v období uzavretia zmlúv nemala žalobkyňa platne udelené oprávnenie na výkon kolektívnej správy akýchkoľvek diel, teda ani audiovizuálnych. V časti týkajúcej sa výšky uplatneného nároku sa okresný súd stotožnil s tvrdeniami sťažovateľa o charaktere predloženého sadzovníka organizácie kolektívnej správy, resp. že na preukázanie výšky nároku nestačí len jeho predloženie.

3. Proti rozsudku okresného súdu podala žalobkyňa odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresnému súdu vytkol, že v jeho rozhodnutí absentuje jasné a výstižné vysvetlenie posúdenia podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán sporu, taktiež to, ako vyhodnotil označené dôkazy a na základe akých úvah dospel k názoru, že povinnosťou žalobkyne bolo preukázať platnými zmluvami uzavretými s nositeľmi práv, že je aktívne legitimovaná v ich mene uplatniť nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. V uvedenej nepreskúmateľnosti rozhodnutia vzhľadom krajský súd dôvodnosť uplatneného odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Poukázal tiež na to, že okresný súd vymenoval množstvo dôkazných prostriedkov, avšak nie všetky vyhodnotil, v dôsledku čoho nemohol správne zistiť skutkový stav [§ 365 ods. 1 písm. f) CSP].

4. Súčasne sa krajský súd zaoberal i právnym posúdením veci, keď v odôvodnení napadnutého uznesenia rozsiahlo predostrel svoj pohľad na prejednávaný spor (body 68 až 95 napadnutého uznesenia). Vo svojich úvahách vychádzal z jednotlivých ustanovení autorského zákona, z dôvodovej správy k tomuto zákonu, zo smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2004/26/EÚ z 26. 2. 2014 a smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2004/48/ES z 29. 4. 2004, stanoviska Ministerstva kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) zo 6. decembra 2016 a z 31. augusta 2020, ako aj judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a ústavného súdu.

5. V závere krajský súd skonštatoval, že súd prvej inštancie dôkazy dosiaľ predkladané stranami sporu vôbec nehodnotil, z tohto dôvodu ani nemohol dospieť k správnym skutkovým zisteniam, ani k správnym právnym záverom. Krajským súdom predložený výklad ustanovení autorského zákona nie je (zatiaľ) podporený výkladom najvyššej súdnej autority a reflektuje súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, z tohto dôvodu je možné ho považovať za právny názor odvolacieho súdu, ktorým by bol súd prvej inštancie v tejto konkrétnej veci podľa § 391 ods. 2 CSP viazaný, „*len ak skutkový stav zostane nezmenený. Správne zistený skutkový stav, prípadne rozhodnutie vyšších súdnych autorít, môže viesť k iným právnym záverom, ktoré však musia byť náležite zdôvodnené.*“. K tomu dodal, že v prípade, ak súd prvej inštancie dospeje k názoru, že základ nároku je daný, bude sa musieť vysporiadať aj s výškou bezdôvodného obohatenia požadovaného žalobkyňou a svoje úvahy uviesť v dôvodoch rozhodnutia.

II. Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta postup krajského súdu, ktorým došlo k porušeniu jeho procesných práv. Zároveň namietal spôsob výkladu § 86 autorského zákona, ústavnoprávnu neprijateľnosť výkladu v otázke dôkazného bremena a napokon neakceptovateľné ústavnoprávne dôsledky právnych názorov krajského súdu vyslovených v napadnutom uznesení.

7. K porušeniu procesných pravidiel sťažovateľ uviedol, že krajský súd v značnej miere založil svoje rozhodnutie na stanovisku ministerstva z 31. augusta 2020 obsahujúceho výklad k § 86 autorského zákona, ktoré však sťažovateľovi nebolo doručené ani nebol vyzvaný na vyjadrenie sa k nemu. Rovnako tak mu nebolo doručené vyjadrenie žalobkyne k jeho odvolacej duplike, a to napriek tomu, že argumentáciu v ňom uvedenú (najmä argumentáciu uvedenú v stanovisku ministerstva) prevzal krajský súd do odôvodnenia napadnutého uznesenia. Týmto postupom došlo podľa jeho názoru k porušeniu princípu spravodlivého konania, princípu kontradiktórnosti, rovnosti účastníkov konania, ako aj práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom. Navyše, po vydaní napadnutého uznesenia bolo toto stanovisko (z dôvodu nesprávnosti) samotným ministerstvom stiahnuté z jeho webovej stránky (5. novembra 2020).

8. V nadväznosti na uvedené sťažovateľ zdôraznil, že aj keď sa bude môcť k obsahu stanoviska ministerstva a k podaniu žalobkyne vyjadriť v priebehu ďalšieho konania, nič to nemení na tom, že pre súd prvej inštancie je už záväzný právny názor krajského súdu, ktorý bol zásadne ovplyvnený týmto stanoviskom, bez príležitosti sťažovateľa sa k nemu vyjadriť.

9. Sťažovateľ zároveň uviedol, že pokiaľ krajský súd svoje závery zdôvodňoval aj medzinárodnými zmluvami medzi žalobkyňou a zahraničnými organizáciami a výročnými správami žalobkyne, ktoré mali byť uverejnené na jej webovej stránke, sťažovateľ nemal možnosť sa vyjadriť ani k týmto skutočnostiam, pretože tieto informácie sa nenachádzajú ani na webovej stránke a ani v súdnom spise. Pritom výročné správy žalobkyne neboli vôbec navrhované ako dôkaz z jej strany. Napriek tomu na tieto dokumenty krajský súd odkazuje, a to bez toho, aby sa sťažovateľ k ich obsahu a existencii mal možnosť vyjadriť.

10. Druhá línia námietok sťažovateľa spočíva v nesprávnosti právneho názoru krajského súdu, pokiaľ ide o výklad § 86 autorského zákona. Krajský súd ho založil na názore ministerstva o tom, že zákonnú domnienku na výkon majetkových práv k audiovizuálnemu dielu producentom (správny zákonný pojem je výrobca originálu audiovizuálneho diela, pozn. sťažovateľa) môže vyvrátiť len autor audiovizuálneho diela tým, že preukáže producentovi alebo tretej osobe v prípade sporu, že uzavrel s producentom individuálnu zmluvu, podľa ktorej majetkové práva k audiovizuálnemu záznamu bude vykonávať autor a nie producent. Tento výklad § 86 autorského zákona považuje sťažovateľ za rozporný s jeho textom, svojvoľný, a teda ústavne neudržateľný, pre zjavné pochybenie a zjavný omyl v posudzovaní obsahu jednoduchej a zrozumiteľnej právnej úpravy, ktorú sťažovateľ do detailu rozvádza (osobitne vo vzťahu k hypotéze a dispozícii právnej normy). Uvedený arbitrárny výklad je však pre súd prvej inštancie záväzný a zmeniť ho môže iba rozhodnutie vyššej súdnej autority.

11. Podľa sťažovateľa z napadnutého uznesenia krajského súdu nepriamo vyplýva právny názor, že „žalobca nemusí preukazovať koho zastupuje, a ani to, že sťažovateľ v rozhodnom období použil

predmety ochrany ku ktorým žalobca údajne vykonáva majetkové práva“. Krajský súd teda bez opory v Civilnom sporovom poriadku priznal žalobkyni osobitné postavenie v rámci dokazovania, spočívajúce v tom, že nemusí dokazovať rozhodujúce skutočnosti podstatné pre zákonné rozhodnutie o žalobnom návrhu. Takýto výklad považuje sťažovateľ za porušenie jeho práv, osobitne práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa o porušení jeho práv napadnutým kasačným rozhodnutím krajského súdu, ktoré vzhľadom na právnu záväznosť vyslovených (nesprávnych) právnych záverov pre súd prvej inštancie považuje z ústavného hľadiska za neakceptovateľné. Sťažovateľ nesúhlasí s interpretáciou vo veci aplikovaného § 86 autorského zákona založeného na (neaktuálnom) stanovisku ministerstva, ktoré bolo po vydaní napadnutého uznesenia stiahnuté z jeho webovej stránky a ku ktorému sa nemal možnosť vyjadriť. Takisto nemal možnosť zaujať stanovisko k vyjadreniu žalobkyne k jeho odvolacej duplike. Uvedené procesné pochybenia krajského súdu a vydanie napadnutého uznesenia za týchto okolností považuje sťažovateľ za zásah do svojich práv takej intenzity, ktorá odôvodňuje vstup ústavného súdu do právoplatne neskončeného konania.

13. V súvislosti s preskúmaním sťažovateľom napádaného uznesenia krajského súdu, ktoré nie je rozhodnutím konečným, ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou (m. m. I. ÚS 357/2016, III. ÚS 46/2013, II. ÚS 105/09) v prvom rade podotýka, že ústavný súd len výnimočne vstupuje svojou právomocou do rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré nie sú konečné, avšak to neznamená, že sa nemôžu vyskytnúť prípady, že aj kasačné rozhodnutia sú spôsobilé citeľne zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníka konania, napr. formulovaním ústavne nekonformného záväzného právneho názoru na riešenie veci, ktorý súd nižšej inštancie nemôže nerešpektovať, hoci by sám mal pochybnosti o jeho zlučiteľnosti s ústavným poriadkom. Ochrana poskytovaná základným právam a slobodám fyzickým a právnickým osobám ústavným súdom by nebola účinná, ak by ústavný súd nemohol zasiahnuť a následky porušenia základných práv a slobôd odstrániť skôr, než skončí konanie vo veci konečným rozhodnutím. Ak by ústavný súd zotrval na kategorickom závere o neprípustnosti ústavnej sťažnosti proti kasačným rozhodnutiam, ocitla by sa časť súdneho konania celkom mimo záber akejkoľvek kontroly, lebo by *de facto* bola týmto súdom daná takmer neobmedzená kasačná právomoc, keď prípadné vybočenie z medzí spravodlivého procesu by súd nižšej inštancie nebol oprávnený korigovať a ústavnoprávna ochrana práv účastníkov konania by bola rovnako, cez neprípustnosť ústavnej sťažnosti, vylúčená.

14. V intenciách uvedeného ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z toho hľadiska, či v danej veci nejde o rozhodnutie spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv sťažovateľa.

15. Rešpektujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich zaručuje čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny), je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania,

resp. strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („*fairness*“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). I uznesenie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie vo veci samej právoplatne nekončí, musí spĺňať požiadavky plynúce z viacerých čiastkových aspektov základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie; jeho odôvodnenie nevynímajúc.

16. Uznesenie krajského súdu z hľadiska jeho odôvodnenia spĺňa podľa názoru ústavného súdu ústavnoprávne požiadavky, ktoré sú naň kladené. Krajský súd jasne a zrozumiteľne vysvetlil dôvody, pre ktoré považoval odvolanie žalobkyne za dôvodné, ako aj dôvody, ktoré ho viedli k zrušeniu rozhodnutia okresného súdu, pričom tým primárnym dôvodom bola jeho nepreskúmateľnosť. Vo vzťahu k tejto vade rozhodnutia krajský súd dôsledne inštruoval súd prvej inštancie, že v ďalšom konaní sa má zamerať na vyhodnotenie dôkazov predložených stranami sporu z hľadiska ich významu, pravdivosti a presvedčivosti a svoj názor o aktívnej legitímácii žalobkyne o dôvodnosti nároku a pasívnej vecnej legitímácii sťažovateľa odôvodniť zrozumiteľne a presvedčivo, s odkazom na príslušné zákonné ustanovenia, z ktorých ich vyvodil.

17. Pokiaľ ide o krajským súdom formulovaný právny záver, po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia je nutné prisvedčiť námietke sťažovateľa o tom, že tento vychádza zo stanoviska ministerstva, ktoré bolo medzičasom z jeho webovej stránky stiahnuté, pretože ako samo ministerstvo uviedlo, k výkladu sporného ustanovenia je potrebné korigendum. Avšak na druhej strane je potrebné poukázať na tú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia (bod 94), v ktorej krajský súd po vyslovení právneho názoru na kľúčovú otázku interpretácie autorského zákona v danej veci jedným dychom dodáva, že tento záver nie je podporený výkladom najvyššej súdnej authority, reflektuje „iba“ dosiaľ zistený skutkový stav, a preto môže byť záväzný len do tej miery, ak tento skutkový stav zostane nezmenený. Krajský súd teda sám pripúšťa, že správne zistený skutkový stav môže viesť k iným právnym záverom (ktoré však musia byť zdôvodnené). Tým ponechal okresnému súdu „otvorené dvere“ na to, aby v ďalšom konaní korigoval vec sám, zohľadniac riadne zistený skutkový stav veci a vyhodnotiac všetky dôkazy predkladané stranami sporu v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov podľa čl. 15 CSP.

18. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že vo veci sťažovateľa nejde o prípad vyslovenia takého záväzného právneho názoru odvolacím súdom, ktorým by bolo vopred záväzne predurčené rozhodnutie okresného súdu o merite veci spôsobom, ktorý by v budúcnosti (napr. aj z hľadiska prípadného neskoršieho ústavno-súdneho prieskumu meritórneho rozhodnutia) mal neodstrániteľné následky. Je iba v kompetencii okresného súdu, aby sa v ďalšom konaní s právnym názorom krajského súdu prezentovanom v jeho zrušujúcom rozhodnutí vysporiadal tak, že vec posúdi v súvislosti so skutkovými okolnosťami daného prípadu (i vo svetle nových okolností argumentačne predostretých sťažovateľom v konaní o ústavnej sťažnosti), a súčasne so zreteľom na účel civilného sporového konania, ktorým je v zmysle čl. 2 CSP poskytnutie spravodlivej a účinnej ochrany ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov.

19. S tým súvisí aj posúdenie namietaných procesných pochybení krajského súdu zhrnutých v bode 7 tohto uznesenia a dopad ich dôsledkov na práva sťažovateľa. Ústavný súd na jednej strane súhlasí so sťažovateľom, že v odvolacom konaní došlo k procesným pochybeniam, na ktoré poukazoval

a ktoré evokujú najmä porušenie princípu kontradiktórnosti konania, avšak vzhľadom na skutočnosť, že konanie pokračuje pred súdom prvej inštancie, nepovažoval za nevyhnutné na tomto základe napadnuté uznesenie rušiť. Sťažovateľ totiž bude mať naďalej možnosť uplatniť si svoje práva v civilnom súdnom konaní a prípadne predostrieť okresnému súdu právnu argumentáciu, ktorú uplatnil v konaní pred ústavným súdom, a tým ovplyvniť konečné rozhodnutie vo veci.

20. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že nie jeho úlohou perfekcionisticky „prerábať“ konanie, a to aj keby k nemu urobeným dielčím procesným úkonom mal výhrady. Úlohou ústavného súdu je ochraňovať ústavnosť (nie „obyčajnú“ zákonnosť) konania. Preto je povinnosťou ústavného súdu rozlišovať medzi prípadmi, keď procesný postup priečiaci sa zákonu zároveň vyústi do protiústavnosti a nespravodlivosti konania ako celku, a prípady, keď určitý procesný postup – hoci by ho aj bolo možné osamotene (inkontextuálne) hodnotiť, a to výlučne z formálneho pohľadu ako postup *contra legem* – protiústavnosť konania nezaloží (m. m. I. ÚS 76/2015). O taký prípad ide aj v práve prejednávanej veci, pretože civilný proces pokračuje pred súdom prvej inštancie, a v rámci neho je stranám sporu opäť daný široký priestor pre uplatnenie a bránenie svojich práv.

21. Vyhodnotiac všetky už uvedené skutočnosti, ústavný súd konštatuje, že napriek argumentom sťažovateľa nezistil v danej veci dôvody na pripustenie výnimky zo zásady nevstupovať do rozhodnutia súdu, ktorým bolo zrušené rozhodnutie súdu nižšej inštancie. Na základe uvedeného tak dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým uznesením krajského súdu a namietaným porušením práv sťažovateľa, a preto jeho ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

22. Ďalšími návrhmi sťažovateľa sa ústavný súd nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu